

Tjell-Sjom

AVISHUS OG PRESSEMUSEUM PÅ RØROS

**STIPEND
RAPPORT
1990**

FJELL-LJOM'S AVISHUS

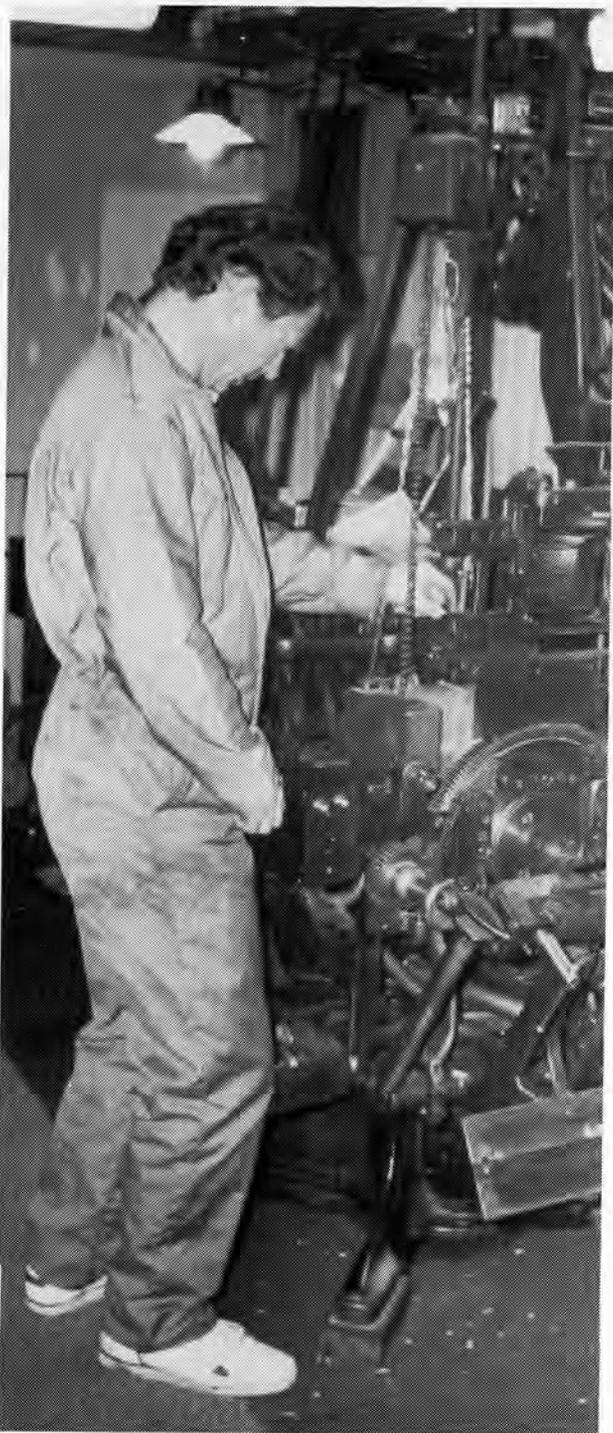

Idéen om et pressemuseum i Røros ble lansert av daværende bestyrer for Norsk Pressemuseum, redaktør John Solheim. Her på trappa til Fjell-Ljom huset sammen med Ragnar Dahl fra N.A.L. og museumsbestyrer Torbjørn Eggen.

Tjell-Ljom

AVISHUS OG PRESSEMUSEUM PÅ RØROS

STIPEND RAPPORT 1990

Jens Hystad i full gang med maskinpuss på Linotype sette-maskin.

Stipendmidlene er nyttet til å dekke reise- og oppholdsutgifter for dugnadsgjengen. Det har vært arbeidet i to lang-weekender som følger:

Fredag 30. mars til søndag 01. april 1990

Fredag 28. september til søndag 30. september 1990

Deltakere har vært:

Disponent Jens Hystad, Sunnhordland, Stord
Tekn. rådgiver Ragnar Dahl, NAL, Oslo
Faktor Tore Heitmann, Farsund Avis, Farsund
Faktor Torbjørn Torgersen, Agder, Flekkefjord
Overing. Rudolf Olsen, Schibsted-gruppen, Oslo
(deltok i den andre lang-weekend)

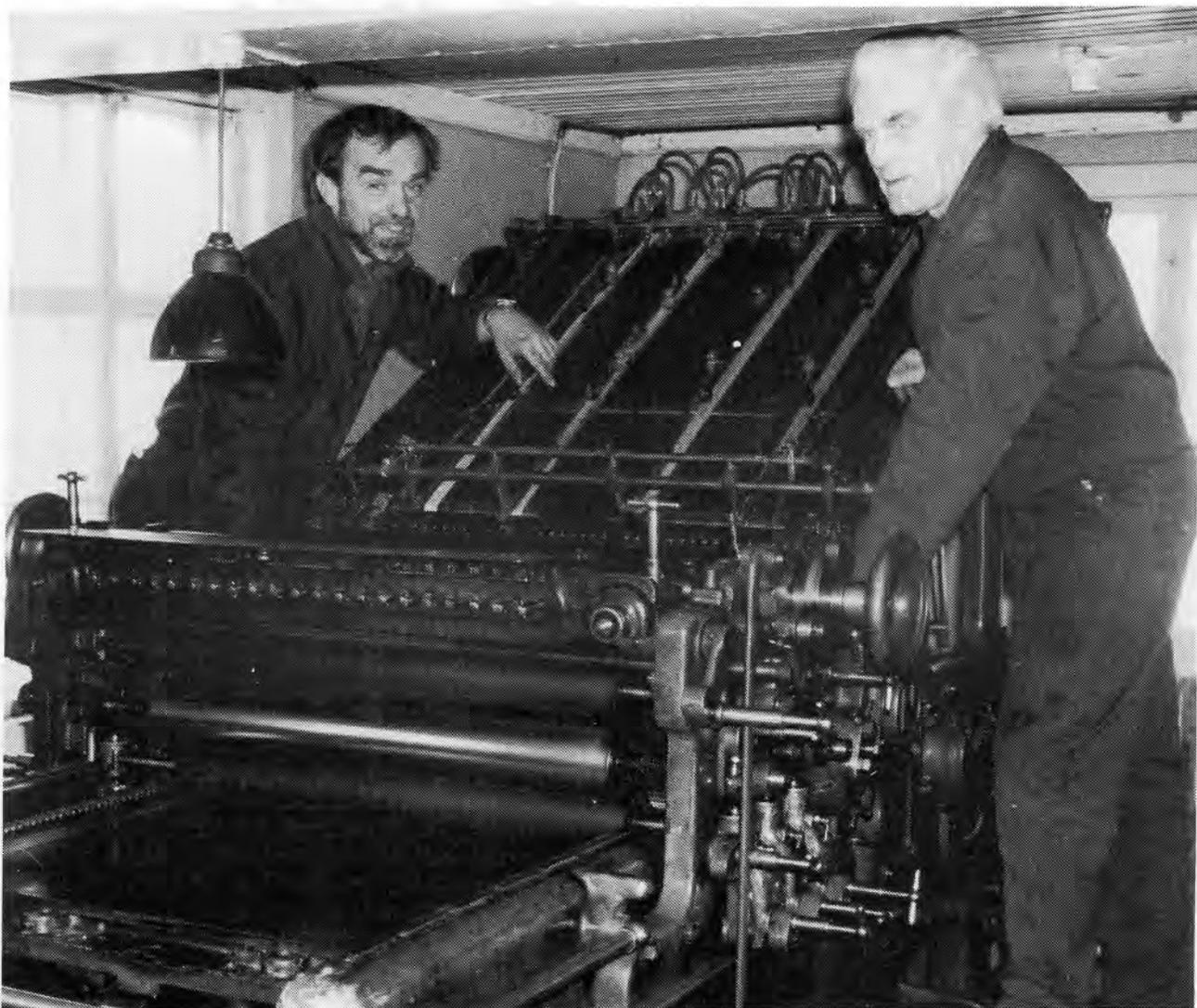
Videre har Jens Hystad, Ragnar Dahl og Rudolf Olsen gjennomført Aftenpostens lager i Ekeberghallen hvor en del utstyr fra Tvedestrandsposten har vært lagret.

Dugnadstiden har vært tilpasset flyforbindelser og har i snitt vært;

Fredag ettermiddag	4 timer
Lørdag	12 timer
Søndag formiddag	3 timer

Totalt er det nedlagt ca. 200 arbeidstimer medregnet arbeidet i Ekeberghallen.

Hva er gjort

Den gamle trykkpressen nypusset og atter driftsklar. T.v. Tore Heitmann og t.v. Torbjørn Torgersen.

En grundig opprydding i samtlige lokaler er gjennomført.

BYGNINGEN

Bygningen er besiktiget og beklagelig nok ble det påvist en rekke mangler. Eget notat om husets tilstand er utarbeidet.

FJELL-LJOMS TRYKKPRESSE

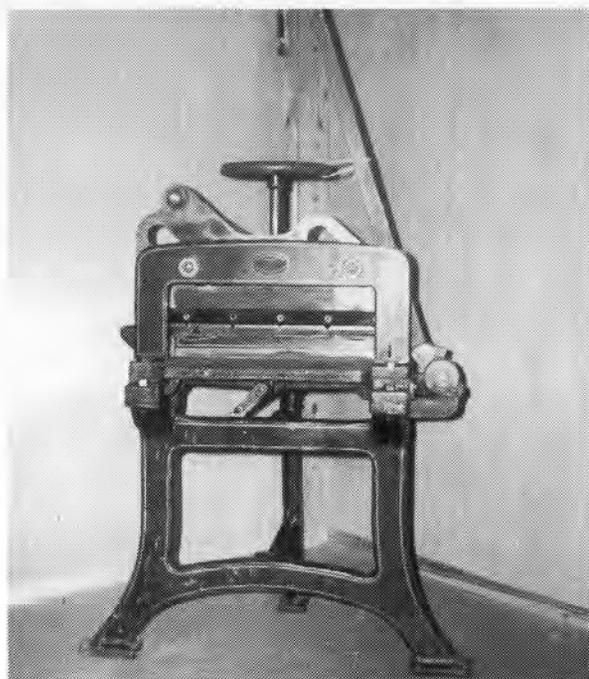
Pressen er vasket, smurt og gjennomgått. Den fungerer bra - og vi rakk noen få trykk. Falseapparatet er justert. En lagerforing til en hentevalse i fargeverket er laget ny og kan settes på plass ved neste besøk.

LINOTYPE SETTEMASKIN

Gått over, smurt og justert noe. Et sett matriser og et magasin renset og pusset. Linotype-maskinen er nå i god, driftsklar stand.

INTERTYPE SETTEMASKIN

Delvis gått over, ikke satt i drift. En mindre skjevhet i matrisehenteren må rettes.

Fra setteriet. Ragnar Dahl i gang med satsarbeid. Tore Heitmann bak.

TYPOGRAPH-MASKINEN

Renset, pusset og smurt, matriser hengt på plass. Hovedfunksjonene kan nå demonstreres og maskinen fremstår i rimelig god stand.

Defekt og gammelt elektrisk anlegg gjør at denne maskinen trolig ikke kan produsere sats uten omfattende arbeid og kostnader.

FLATSTØPAPPARAT I STØPERIET

Renset og kontrollert. Smeltegryten har vært satt på og avstøpninger tatt - med godt resultat. Støpeapparatet for gjedder til settemaskinene er delvis satt i stand, men har mindre mangler.

SKJÆREMASKINER

To skjæremaskiner er pusset og smurt, og funksjonerer bra. Med mindre justeringer vil de være fullt brukbare.

SETTERIET

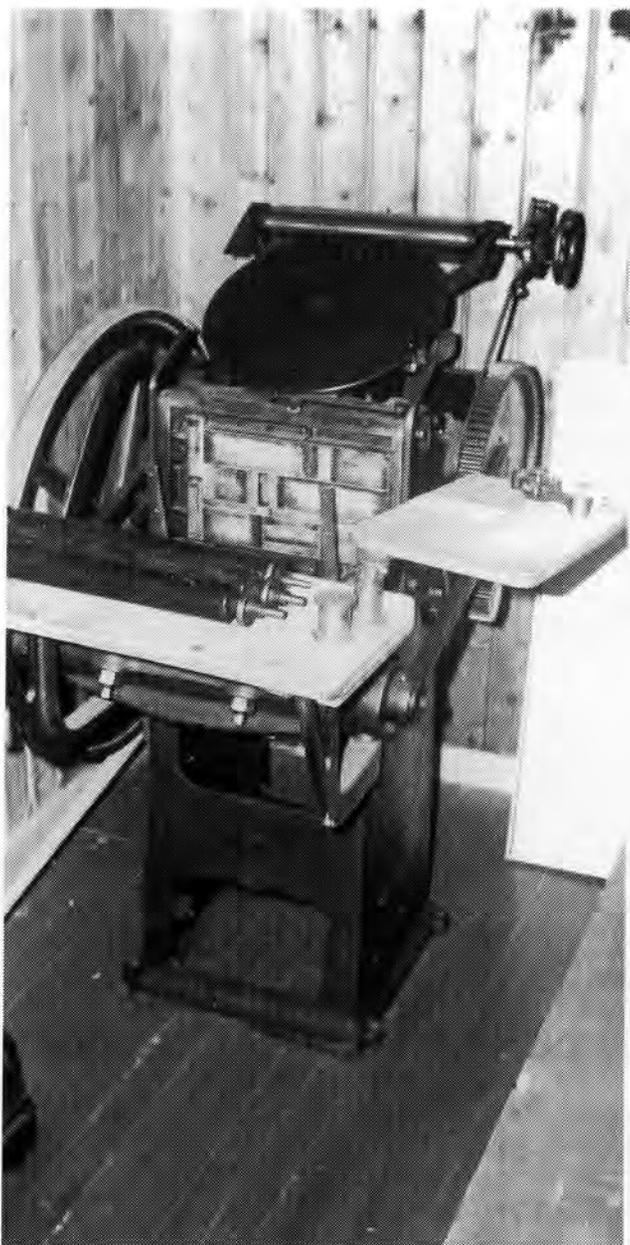
Reol for ombrekningsmateriell er snudd og senket noe for å gi besøkende bedre oversikt. Benkeplate, brett, m.v. er pusset og satt inn med fett. Det er ryddet i stående sats, noe fisk rettet opp.

Store mengder skrift fra settekasser som er fjernet er pakket om i pappesker. I skriftreol står store mengder linje- og håndsats samt klisjeer. Noe sats i fisk, grunnet lån av enkelte bokstaver.

Korrekturpressen i setteriet er pusset og smurt, og et utskyttingsbord er renset og pusset. Sluttrammer til diegelpressen i faktorkontoret er i orden, noen sluttlåser defekte, men det holder.

Et klenodium, en Typograph settemaskin satt på plass i tilbygget. Her vil etter hvert også andre maskiner bli montert.

I tilbygget - tidligere aksidensavdeling - monteres også Lillesands Postens tidligere trykkpresse fra avisen. For øvrig skaffet til veie gjennom tidligere faktor Harald Nilsen og redaktør John Solheim. Montører er t.v. Tore Heitmann, Torbjørn Torgersen og Rudolf Olsen.

Museets eldste presse, en kneleddspresse bygget hos T.M. Schumacher Mechanicus, Hamburg i 1833. Pressen har byggenr. 8.

TALLERKENDIEGEL PÅ FAKTORKONTORET

Pusset, smurt, valser påmontert. Fungerte mekanisk bra, men det er ikke gjort prøvetrykk.

HURTIGPRESSE FRA TVEDESTRANDSPOSTEN

Flyttet på plass og montert så langt det er mulig. Det mangler deler som senere er kommet til rette fra lager i Ekeberghallen. Disse er nå transportert til Røros.

ANNET UTSTYR

Foruten det opprinnelige utstyr fra Fjell-Ljom er det skaffet til veie en del utstyr som skal monteres i tilbygget. Dette omfatter bl.a. et komplett Ludlow-anlegg og en fotosetter for titler Compugraphic 7200.

Begge maskiner er typiske for norske aviser og 7200 danner en god, pedagogisk overgang fra bly- til fotosats. Vi regner med å få dette utstyret i produksjonsklar stand.

Fra redaktør-kontoret.

GJENSTÅENDE OPPGAVER

Avispressen: Montering av ovennevnte lagerforing. Noe justering, bl.a. av falseapparatet.

Hurtigpressen: Monteres så langt det er mulig med de delene som nå er kommet til rette, evt. lage manglende deler.

Settekasser, stående sats: Det bør legges plexiglass-lokk over åpne settekasser og stående sats slik at det blir vanskeligere å ta med seg skrift.

Informasjon: Plakater med informative tekster bør settes opp ved maskiner og arbeidsplasser.

Bygningen: Vi har ikke tatt med det bygningsmessige vedlikehold som faller utenfor vårt arbeidsområde. Det er likevel nødvendig å peke på at uten at bygningen bringes i bedre stand vil mye av det tekniske utstyr ta skade og bygningen forfalle.

Dugnadsgjengen har prioritert forebyggende vedlikehold for å få maskinene i driftsklar stand gjennom arbeidsinnsats som er overkommelig ved en dugnadsinnsats på et par besøk. Det ligger fortsatt store mengder skrift lagret i esker, trolig fjernet fra settekasser som tidligere er solgte. Videre bør et omfattende klisjearkiv sikres, helst ved å settes inn med syrefri vaselin. Det kan videre fortsatt gjøres en del både med utstyr og lokaliteter i 2. og 3. etasje.

Fra ekspedisjonen.

FORTSATT ARBEID

Dugnadsgjengen er interessert i å fortsette arbeidet for Fjell-Ljom og vil søke om stipendmidler for 1991. Videre vil man ta kontakt med grafiske organisasjoner om støtte til arbeidet - og samtidig anbefale Røros som møte-, konferanse- og kurssted - med Fjell-Ljom som en ekstra attraksjon.

Økonomi

Med velvilje fra NAL har regnskapet med stipendmidlene kr. 25.000; vært ført som en egen konto i NAL's regnskap. De bevilgede midler er benyttet fullt ut.

Samarbeidet

Samarbeidet med Rørosmuseet og Fjell-Ljom, avishus og pressemuseum på Røros, har vært god. Spesielt skal nevnes Torbjørn Eggen, Rørosmuseet, journalist Arne R. Dahl, Røros og ikke minst redaktør John Solheim for inspirasjon og bistand. Lokale krefter har videre bistått med en del maskinpuss og rydding av lokalene. Mot slutten av året ble det i Fjell-Ljom lokaler tatt opp en video for å dokumentere det arbeid som er gjort og hvilke maskiner som nå virker. Videre er det tatt et lokalt initiativ til å etablere en venneforening, bl.a. med tidligere ansatte i Fjell-Ljom.

TAKK til NAL's Fondsinstitusjon

En samlet dugnadsgjeng vil få takke NAL's Fondsinstitusjon for de bevilgede midler. For dugnadsgjengen som har røtter tilbake til «blytiden» har arbeidet vært både givende og interessant, og samtlige føler et ansvar for videreføring av arbeidet både for egen del og ikke minst av hensyn til norsk dagspresses fortid.

Stord, 20. februar 1991
for Dugnadsgjengen
Jens Hystad
(sign.)